

ИЗДАВАЧ/PUBLISHER

ЗДРУЖЕНИЕ НА ПРАВНИЦИ
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈАMACEDONIAN LAWYERS
ASSOCIATIONБул. Гоце Делчев бр. 9Б
1000 Скопје, Р.С. Македонија
тел/факс (+389) 02 3 131 084
e-mail: mla@mla.org.mkwww.mla.org.mkПрвиот број на Правник
излезе во мај 1992 година

369

Стручно списание ПРАВНИК
JANUARY 2023
Legal Journal PRAVNIK
JANUARI/ 2023

СОДРЖИНА / CONTENTS

2 НЕКОИ АСПЕКТИ НА ПРАВНИОТ СТАТУС НА ОФШОР КОМПАНИИТЕ СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ
НА ФАЗАТА НА НИВНИОТ ПРЕСТАНОК И ЛИКВИДАЦИЈА

М-р Љубомир Раденков

SOME ASPECTS OF THE LEGAL STATUS OF OFFSHORE COMPANIES WITH SPECIAL EMPHASIS
ON THE STAGE OF THEIR TERMINATION AND
LIQUIDATION

Ljubomir Radenkov, MSc.

7 РАЗЛИЧНИТЕ ВЕРЗИИ НА ПОВЕЌЕЈАЗНИЧНАТА СУДСКА ПРАКТИКА ПРЕД СУДОТ НА
ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Проф. д-р Ивица Јосифовиќ, Правен факултет, Универзитет Гоце Делчев – Штип

THE DIFFERENT VERSIONS OF THE MULTILINGUAL JURISPRUDENCE BEFORE THE COURT OF
JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

Prof. Ivica Josifovikj, PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University - Shtip

14 ГЛОБАЛНИ ТРЕНДОВИ ВО ОДНОЧУВАЊЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА ДОБИВКАТА СО
ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА –
(ВТОР ДЕЛ)

Проф. д-р Сејдефа Џафче, Факултет за правни и политички науки при АУЕ– ФОН – Скопје

GLOBAL TRENDS IN CORPORATE INCOME TAXATION WITH SPECIAL REFERENCE TO THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Prof. Sejdefa Djafche, PhD, Faculty of Law and Political Sciences at AUE-FON, Skopje

17 СТРАНСКА СУДСКА ПРАКТИКА – ОДГОВОРЕН УРЕДНИК: Игор Спировски

FOREIGN JUDICIAL PRACTICE – EDITOR: Igor Spirovski

19 ДОМАШНА СУДСКА ПРАКТИКА

ОДГОВОРЕН УРЕДНИК: Лидија Тасева, судија на Врховниот суд на РСМ, во
пензија.

DOMESTIC JUDICIAL PRACTICE – EDITOR: Lidija Taseva, retired judge

23 СПЕЦИЈАЛЕН ПРИЛОГ: РЕСТРИКТИВНИТЕ МЕРКИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА И НИВНАТА
ЕФЕКТИВНОСТ

Проф. д-р Александар Чавлески

SPECIAL ENCLOSURE: THE RESTRICTIVE MEASURES OF THE EUROPEAN UNION AND THEIR
EFFECTIVENESS

Prof. Aleksandar Chavleski, PhD

43 АПСТРАКТНА ТЕОРИЈА ЗА ПРАВНАТА ПРИРОДА НА ПРАВОТО НА ПРАВНАТА
ЗАШТИТА СПОРЕД КОЈА ПРАВОТО НА ПРАВНАТА ЗАШТИТА Е ПРАВО НА ПРОЦЕС И
ОДЛУКА УСЛОВЕНО СО СОВЕШНОСТА И РЕЛЕВАНТНОСТА НА ТУЖБЕНОТО ТВРДЕЊЕ

д-р Дијана Ѓорѓиева

AN ABSTRACT THEORY OF THE LEGAL NATURE OF THE RIGHT TO TRUE PROTECTION,
ACCORDING TO WHICH THE RIGHT TO PROTECTION IS THE RIGHT TO A PROCESS AND
SOLUTION CONDITIONED BY CONSCIENTIOUSNESS AND THE RELEVANCE OF FATE.

DIJANA GJORGJIEVA, PHD

49 ГАРАНЦИЈА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА И УСТАВОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Проф. д-р Осман Кадриу, Судија во Уставен суд на Република Северна Македонија

GUARANTEE OF HUMAN RIGHTS AND THE CONSTITUTION OF THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Prof. Osman Kadriu, PhD, Judge in the Constitutional Court of the Republic of North Macedonia

Главен и одговорен уредник: Стевица Јосифовски / Editor in chief: Stevica Josifovski

Издавачки совет: д-р Тито Беличанец, д-р Борче Давитковски, д-р Арсен Јаневски, д-р Гордана Бужаровска, д-р Милка Ристова, Сафет Алиу,
д-р Весна Пендовска, д-р Јадранка Дабовиќ- Анастасовска, д-р Родна Живковска, д-р Горан Коевски, д-р Валентин Пепељговски,
д-р Тодор Каламатиев, д-р Осман Кадриу, д-р Исмаил Зејнели, д-р Ѓорѓи Сламков, д-р Кирил Чавдар, Игор СпировскиУредувачки одбор: д-р Зоран Михајловски, д-р Татјана Зороска- Камилковска, д-р Ненад Гавриловиќ, д-р Катерина Анчевска Нетковска,
м-р Рамије Абдурахими Цара, д-р Игор Камбовски, д-р Билјана Чавковска, д-р Марко Андонов, Боро Варошлија

Лектор: Билјана Радевска ; Превод: М-р Јованка Јованчевска Миленкоска – Лектор по англиски јазик; Графички дизајн и печат: Диги принт - Скопје

Годишна претплата за 2022: За правни лица - 7.000 ден. / За физички лица - 5.000 ден.

ж-ска: 250-0000000259-13 Депонент: Шпаркасе Банка Македонија АД Скопје ЕДБ: 4030991191047

Мислењата и ставовите изнесени од авторите во нивните написи објавени во ПРАВНИК
не мора да значи дека се и мислења и ставови на Издавачот

Различните верзии на повеќејазичната судска практика пред судот на правдата на Европската Унија

Вовед

СПЕУ, како носител на судската функција, е задолжен за спроведување и толкување на Правото на ЕУ, но во одредени околности се појавува и како создавач на правото преку својата практика, создавајќи општи принципи што подоцна стануваат дел од Правото на ЕУ преку усвојување регулативи и директиви од страна на институциите. Во последните години, улогата на СПЕУ во изразувањето на правното значење на правилата на Правото на ЕУ привлече големено внимание, исто како и улогата на националните судови кои се одговорни за примена на судските одлуки на СПЕУ во согласност со правилното толкување на Правото на ЕУ. Во оваа смисла, важноста на судската практика на СПЕУ оди многу подалеку од спорот во однос на тоа кои прашања се предмет на толкување.

Треба да се има предвид дека објектите на толкување на СПЕУ се повеќејазични правни правила на Правото на ЕУ. Поради оваа причина, повеќејазичноста, како употреба на повеќе еднакво автентични јазици во еден правен систем, создава нови предизвици за правните практики, особено законодавството и судските одлуки. Подготвувањето на нормативните акти на повеќе од еден јазик, нивното толкување од повеќејазичен суд и преводот на судската практика на повеќе официјални јазици создава можност за анализа на основните прашања во однос на меѓусебното влијание меѓу правото и јазикот. Со цел да се почитува принципот на еднаква автентичност, сите јазични верзии се сметаат за автентични.

Пресудите и одлуките на СПЕУ се зависни од јазикот и преводот. Тие се составени главно на француски јазик како мајчин јазик на Судот. Процесот што води до конечна пресуда е сложен и карактеризиран со врската меѓу изготвувањето и преведувањето, во повеќејазична и мултикултурна средина. Поконкретно, пресудите се базираат на толкувани и преведени документи. Имајќи предвид дека само текстовите на документите составени на јазикот на случајот треба да бидат автентични, конечната „автентична“ пресуда, која е обврзувачка, во најголемиот број случаи е превод. На овој начин, СПЕУ има намера да произведе судска практика, која го постигнува истиот правен ефект во секоја јазична верзија и на тој начин да обезбеди единствена примена и толкување на правото на ЕУ.

Оттука и прашањето како повеќето јазични верзии на пресудите и одлуките на СПЕУ влијаат врз единствената примена и толкување на Правото на ЕУ? За да се одговори, треба да се утврди како се создава повеќејазичната судска практика на СПЕУ и влијанието на јазикот, со крајна цел еднообразност на Правото на ЕУ.

Правни основи за повеќејазичноста во СПЕУ

Правната основа на повеќејазичноста на ЕУ се наоѓа во член 342 од Договорот за функционирање на Европската Унија (ДФЕУ),¹ во член 22 од Повелбата за основните права која предвидува

¹ Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 202, 07.06.2016.

Summary

THE DIFFERENT VERSIONS OF THE MULTILINGUAL JURISPRUDENCE BEFORE THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

Prof. Ilica Josifovikj, PhD

Faculty of Law, Goce Delchev University - Shtip

With its decisions and judgments, the Court of Justice of the European Union (CJEU) aims to achieve the same legal effects in each language version of its judgments and through them to ensure a uniform application and interpretation of the EU Law. However, court judgments, which are binding both for the institutions and for the member states, are the result of collegial decisions prepared by lawyer-linguists in a language that is not usually their mother tongue. Moreover, they are the result of different permutations related to the necessary legal translation vis-à-vis the working language of the Court and the official languages of the EU.

The paper aims to analyze the language policy of the CJEU which is superficially regulated through Article 342 of the Treaty on Functioning of the European Union, Article 22 of the Charter of Fundamental Rights, which provides for the protection of linguistic diversity, the Council Regulation 1/1958, as well as Article 64 of the Statute of the Court. Multilingualism poses a problem regarding the authenticity of the Court's judgments and decisions, their meaning and correct interpretation, which creates challenges for the acceptance of the Court's jurisprudence in member states, which seems to be adequately addressed by the Court's translation policy.

Keywords: Court of Justice, language, procedure, linguists, translation

заштита на јазичната различност² и во Регулацијата на Советот 1/58 од 1958 година со кој се определуваат јазиците што треба да ги користи ЕЕЗ.³ Општата цел на повеќејазичноста во ЕУ е да ја усогласи интеграцијата со суверената еднаквост на државите

² Charter of Fundamental Rights of the European Union, OJ C 325, 26.10.2012.

³ Council Regulation (EEC) No 1/58 determining the languages to be used by the European Economic Community, OJ P 017, 06.10.1958.

членки, без оглед на степенот до кој се зборуваат нивните јазици. Смеслата на повеќејазичноста лежи во директниот ефект на правото на ЕУ, кое влијае како врз владите, така и на физичките и правни лица и затоа треба да биде достапна на сите официјални јазици.

Член 7 од Регулацијата 1/58 предвидува дека јазиците што ќе се користат во постапката пред Судот ќе бидат утврдени во неговиот деловник. Членот 64 од Статутот на СПЕУ го обврзува Советот да ги утврди јазиците аранжмани што се применуваат на Судот. Бидејќи тоа сè уште не е случај, се применува режимот пропишан во Деловникот за работа на СПЕУ, односно членовите 36-42 од Деловникот.⁴ Она што е првенствено неопходно е да се направи разлика помеѓу јазикот на случајот и работниот јазик на СПЕУ.

Членот 36 од Деловникот го воведува изразот „јазик на предметот“ и предвидува дека тој може да биде кој било од 24 официјални јазици на ЕУ. Тоа значи дека сите усни и писмени поднесоци треба да бидат подготвени на тој јазик и доколку некој документ е поднесен на друг, да се обезбеди превод на јазикот на предметот. Понатаму, членот 37 утврдува дека секое дејствие има свое правило за одредување на јазикот на случајот и неговото определување во непосредните дејствија зависи од подносителот на барањето. Според член 37, став 1, ако обвинета е држава-членка, мора да се користи јазикот на таа држава. Според став 2, доколку СПЕУ постапува по жалба против одлука на Генералниот суд, јазикот на постапката е јазикот на оспорената одлука. Според став 3, во постапката по претходно одлучување, јазикот на предметот е јазикот на судот или трибуналот што го упатува прашањето. Откако ќе се утврди, јазикот на случајот мора да се користи, согласно со членот 38, став 1, во текот на целата постапка, како за време на писмените поднесоци и документи, така и за време на усната расправа. Во согласност со членот 39, став 1, сите документи (преписки, извештаи, одлуки, итн.) се разменуваат помеѓу Секретарот и странките на јазикот на случајот. Крајно, според членот 40, СПЕУ ги објавува своите пресуди на сите официјални јазици; сепак, според членот 41, став 2, само текстовите и пресудата на Судот составени на јазикот на случајот се автентични.

И покрај тоа што е претставена како повеќејазична институција, сепак СПЕУ работи со користење единствен работен јазик. За разлика од другите европски институции, кои работат претежно на англиски и француски јазик, СПЕУ за свој работен јазик го има францускиот јазик според кој ќе се спроведуваат советувањата. Се работи за воспоставена институционална практика заснована на традиција, а не за наметната правна обврска. Тоа значи дека тоа е јазикот што се користи во интерното работење во Судот како, на пример, при разгледувањето и изготвувањето на прелиминарни извештаи, пресуди и наредби. Според член 38, став 8 од Деловникот на Судот, Судите и Генералните адвокати можат да користат службен јазик различен од јазикот на предметот додека го презентираат случајот или даваат мислења, но во такви околности Секретарот на СПЕУ е одговорен за обезбедување преводи на јазикот на предметот. Меѓутоа, членовите на Судот ретко го користат овој прерогатив, за да не го зголемат обемот на работа на преведувачката служба и едноставно го користат францускиот јазик.

Околу 95% легислативата усвоена во постапката на соодлучување меѓу Советот на министри и Европскиот парламент е изготвена, прегледана и ревидирана на англиски јазик. Од практични причини англискиот стана примарен јазик што се користи во секојдневната работа на институциите, освен СПЕУ, каде од истите причини доминира францускиот. Оваа внатрешна јазична практика на институциите се критикува дека се спротивставува

на принципите на ЕУ, предвидени во нејзиното примарно и секундарно право. Преводот на документите на други официјални јазици влијае врз нивниот квалитет и предизвикува проблеми во толкувањето, што е илустрирано со бројни случаи пред СПЕУ како резултат на различни верзии на законодавството. Всушност, поголемиот дел од автентичните верзии на пресудите на СПЕУ се исто така преводи, бидејќи тие се изготвени на француски јазик. Разликите делумно би можеле да се избегнат доколку текстовите се подготвуваат на сите официјални јазици истовремено, но таквото решение не би било практично.

СПЕУ ја зел предвид една од најважните функции на која било судска институција: комуникацијата. СПЕУ комуницира на два начина: внатрешно, обезбедувајќи јазична еднообразност, користејќи го францускиот јазик како јазик за разгледување и изработка; и, надворешно, преку почитување на принципот на повеќејазичност, со 24 службени јазици кои обезбедуваат дека неговата судска практика се шири низ државите членки. Тоа значи дека преводот е од најголема важност.

Повеќејазичните аспекти на Судот на правдата

Повеќејазичното право, со карактеристиката дека неговите текстови постојат во различни подеднакво автентични јазични верзии, создава нови предизвици за правно толкување. Во случај на различни автентични јазични верзии, разликите во нијансите на значењето се неизбежни – преводите се само приближување и зачувувањето на значењето може да не е ни цел на преводот. Понатаму, повеќејазичното право на ЕУ од самиот почеток е изготвено на нејасен начин, изразувајќи принципи и цели, наместо детално да пропишува конкретни начини на дејствување. Понатаму, изготвувањето на правните акти на ЕУ вклучува актери од различни институции на ЕУ, кои доаѓаат од различно културно потекло и обично работат на јазик туѓ за нив, покажувајќи поголема грижа за постигнување компромис за текстот наместо да се стреми кон јасност и прецизност.

Што се однесува до судската практика на СПЕУ, таа е резултат на интелектуална и човечка работа. Крајниот производ на работата на СПЕУ е резултат на континуиран процес на различни правни системи, култури, традиции и јазици. Денес, со 27 судии и 11 генерални адвокати, членовите

на Судот доаѓаат од различни правни традиции и култури, покривајќи голем број правни системи. Покрај тоа, при извршувањето на своите должности, членовите на Судот располагаат со различни оддели, како што е преведувачката служба. Покрај тоа, на судиите и генералните адвокати им помагаат три или четири асистенти. Сите тие, исто така, носат на Судот разновидна културна, јазична и правна позадина.

За да ги прифати сите овие разлики, СПЕУ ги приспособи своите методи на работа. На пример, важноста на писмената постапка е одраз на потребите на Судот, како орган што работи во јазично сложена надлежност, бидејќи може да се тврди дека е полесно да се разбере правен аргумент ако имаат можност да го проучат во пишан документ, наместо усно на сослушување, често преку истовремено толкување. Таквата разновидност подразбира проблеми со перцепцијата: она што е очигледно за францускиот адвокат, честопати не е очигледно за англискиот адвокат, и обратно? Ова е проблем што може да се избегне со комуникација на единствен работен јазик.

Во овој поглед, оние кои го говорат францускиот јазик имаат предност, бидејќи овој јазик е работен јазик на Судот од 1952 година, со што ги става во понеповолна положба другите судии кои не го говорат течно или целосно не го разбираат правниот француски јазик. И покрај оваа разноликост, повеќето асистенти и околу 30% од персоналот во СПЕУ генерално, се француски

*...Повеќејазичноста, како
улогорба на повеќе еднакво
автентични јазици во
еден правен систем,
создава нови предизвици за
правните практики, особено
за законодавството и судските
одлуки*

⁴ Court of Justice of the European Union, *Rules of Procedure of the Court of Justice*, OJ L 265, 29.09.2012.

државјани или потекнуваат од држави што зборуваат француски. Асистентите играат клучна улога во развојот на судската практика и во изготвувањето на сите внатрешни пишани документи на СПЕУ. Оттука, внатрешната јазична опција на СПЕУ може да влијае врз создаденото материјално право.

Соочен со повеќејазичноста на Правото на ЕУ, СПЕУ усвои специфична практика на толкување која е добро прилагодена на повеќејазичноста. Иако правното толкување започнува со читање на текстот, а во случајот со повеќејазичното право, на неговите различни јазични верзии, СПЕУ во својата судска практика разви голем број правила во однос на третманот на различни јазични верзии, инсистирајќи на нивна еднаква основа без оглед на бројот на населението што го користи јазикот, усвојувајќи го ставот дека треба да се даде предност на најјасната верзија. Сепак, она што е најважно е дека СПЕУ даде јасна предност на толкувањето ориентирана кон политиката пред јазичното толкување. Основа на овој пристап е ставот на СПЕУ дека концептите на Правото на ЕУ имаат автономно значење, затоа, дури и ако се смета дека сите јазични верзии се усогласени, самото толкување сè уште не го завршува толкувачкиот процес. Со оглед на тоа што традиционално позитивистичкиот суд би ги разгледал зборовите на статутот и само ако тие се нејасни, двосмислени или се чини дека се во спротивност со основните вредности на правниот систем, СПЕУ заведе спротивен пристап, нагласувајќи дека секогаш е неопходно да се толкува Правото на ЕУ во светлина на неговата цел и општ контекст, без разлика дали јазикот на одредбата е „јасен“ или „нејасен“. Всушност, со пресудата во случајот *CILFIT*, Судот констатирал дека мора да се има предвид дека законодавството на ЕУ е носено на повеќе јазици и дека различните јазични верзии се подеднакво автентични. Толкувањето на одредбата на Правото на ЕУ, вклучува споредба на различните јазични верзии. Исто така, мора да се има предвид и тоа дека дури и тогаш

кога различните јазични верзии се меѓусебно усогласени, правото на ЕУ употребува терминологија што е својствена само за него. Уште повеќе, мора да се подвлече и тоа дека правните концепти не секогаш имаат подеднакво значење во Правото на ЕУ и во правата на различните држави-членки и дека секоја одредба на Правото на ЕУ мора да биде сместена во нејзиниот контекст и толкувана во светлината на одредбите на Правото на ЕУ.⁵

Повеќејазичноста и постапката по претходно одлучување

Правните правила на ЕУ се формираат во сложениот процес помеѓу изготвување и превод. Од аспект на судското толкување, повеќејазичниот карактер на законодавството на ЕУ е особено важен, имајќи предвид дека сите јазични верзии автоматски се сметаат за еквивалентни и имаат еднаква правна вредност и значење во судското толкување. Во оваа смисла, пресудите на СПЕУ се засноваат на овие оригинални преведени правни документи, за кои се претпоставува дека сите јазични верзии го пренесуваат истото значење. Сепак, во најдобрите случаи, правниот превод е само приближна вредност и концептот на целосна еквивалентност не постои. Покрај тоа, јазикот што го користат институциите на ЕУ при изготвувањето на законодавството често нема транспарентност и јасност, што произлегува од начинот на кој е создаден. Оттука, двосмисленоста на текстот ќе произведе проблеми при толкувањето, а Судот ќе мора да најде јасно правно значење.

На пример, постапката по претходно одлучување, уредена

⁵ Court of Justice of the European Union. Judgment of the Court of 6 October 1982. Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v Ministry of Health. Case 283/81. ECLI:EU:C:1982:335.

со член 267 од ДФЕУ, започнува со одлука на националниот суд да поднесе барање за претходно одлучување од страна на СПЕУ. Доколку во постапката пред национален суд се појави прашање поврзано со Правото на ЕУ, националниот суд може, а ако е од последна инстанца мора за таквото прашање да се обрати до СПЕУ, кој додека решава постапката пред националниот суд мирува. Во врска со формата на текстот произведен од националните судови, треба да се забележи дека не постои формално правило за тоа како треба да се напише, бидејќи секој национален правен систем има свои процедурални прашања. Меѓутоа, постои Водич наречен „Препораки до националните судови и трибунали, во врска со започнување на постапката за претходно одлучување“,⁶ кој има необврзувачки упатства, но кои сепак мора внимателно да се следат. Проблемите може да се појават кога овие насоки не се почитуваат, особено насоките од став 14 од Водичот според кој: „поради консеквентната потреба да се преведе на сите официјални јазици на Европската унија, барањето за прелиминарна одлука треба да биде изготвено едноставно, јасно и токму од страна на судот или трибуналот, избегнувајќи излишни детали“.

Барањето за претходно одлучување нема нужно да се чита во неговата оригинална верзија, туку во неговата преведена верзија. Затоа, националниот суд мора да се залага да се осигура дека пораката се пренесува што е можно поефективно по преводот. Доколку пишувањето ги исполнува тие правила, барањето ќе биде преведено побрзо, подобро и ќе се погрижи да биде правилно разбрано. Понатаму, во истиот став 14 е наведено дека околу 10 страници се доволни за адекватно да се постават правниот и фактичкиот контекст на барањето и основите за упатување до Судот, а во овие случаи, според членот 98 од Деловникот, страните и другите во случајот ќе бидат известени дека одговара на преведена верзија на резимето на тоа барање. Целта на барањето за покренување на постапката за претходно одлучување е да му се помогне на националниот суд да го реши сопствениот случај, со правилна примена на Правото на ЕУ. Судот ќе биде подобро подготвен да обезбеди значајни упатства доколку разбере во што е проблемот. Националниот суд треба да го информира СПЕУ за правниот и фактичкиот контекст на спорот во главната постапка во врска со толкувањето на Правото на ЕУ за кое бара појаснување.

Понатаму, иако писмените поднесоци, исто така, не подлежат на некој посебен формализам, постои документ наречен „Практични упатства до странките во врска со предметите поднесени пред Судот“,⁷ кој содржи одредби како истите да се презентираат. Писмените поднесоци се подготвуваат на различни јазици и се преведуваат на јазикот на случајот и работниот јазик на Судот и според став 37 „претставуваат основа за проучување на досието од Судот“. При изготвувањето на прелиминарниот извештај, судијата-известител ќе ја заснова својата работа врз она што го доставиле странките во постапката. Оттука, писмените поднесоци треба да бидат едноставни, кратки и јасни со што ќе можат полесно да се преведат и разберат, а со тоа ќе се олесни нивната презентација пред СПЕУ.

Улогата на асистентите и правниците-лингвисти во создавање на судската практика

Личните асистенти на судиите играат значајна улога во развојот на Правото на ЕУ, имаат правно знаење, го олеснуваат обемот на работа на членовите на СПЕУ и учествуваат во усните и писмените односи меѓу судските кабинети и службата за преведување.

Секој судија/генерален адвокат има кабинет, составен

од три-четири асистенти, кои работат за тој судија/генерален адвокат и не мора да го имаат истото државјанство како судијата/генералниот адвокат со кој работат. Минималниот услов да се биде асистент е да се биде квалификуван правник со познавање на Правото на ЕУ и францускиот јазик. И покрај тоа што не е потребно „совршено“ познавање на францускиот јазик, доколку асистентот не е доволно способен да комуницира на француски јазик, тоа може да ја попречи работата што ја извршува. Улогата на личните асистенти е да му помогнат на судијата/генералниот адвокат во пишувањето на нацрт-верзиите на сите документи што излегуваат од кабинетите на членовите на СПЕУ. За да го направат тоа, тие спроведуваат правни истражувања, го анализираат релевантното законодавство и судската практика.

Кога се доставени писмените забелешки и се преведени на работниот јазик на Судот и јазикот на случајот, тие се испраќаат до судијата-известител и до генералниот адвокат. Во оваа фаза од процесот, личните асистенти го изготвуваат прелиминарниот извештај, но и мислењето на генералниот адвокат, во соработка со судиите-известители и/или генералниот адвокат. Откако ќе се изнесе мислењето на генералниот адвокат, ќе биде испратено до судијата-известител, кој заедно со асистентите ја изготвува нацрт-пресудата, а по разгледување, и конечната пресуда, сите на француски јазик. Сите овие документи се изготвени од личните асистенти на француски јазик, иако, за повеќето од нив, тој јазик не им е мајчин јазик, за разлика од мислењата на генералните адвокати кои се изготвуваат на нивниот мајчин јазик или на некој од работните јазици на Судот.

Стилот на изработка зависи од видот на документот за кој станува збор. Судиите и личните асистенти се ограничени од колегијалната природа и строгиот стил и јазикот на претходните пресуди. Спротивно, изготвувањето на мислењата на Генералните адвокати е значително полиберално и наликува на академски документ каде може да се прочитаат прегледи за одлуките на националните судови, упатувања на националното законодавство на државите членки и академски публикации. Бидејќи мислењата се резултат само на една личност, за разлика од пресудите во кои одлучувањето зависи од консензусот, и се изготвени на јазик кој, доколку не е мајчиниот јазик на Генералниот адвокат, туку е јазик по негов избор, го прави мислењето да биде подостапно. Оттука, личните асистенти вообичаено го имаат истиот мајчин јазик како и Генералниот адвокат со кој работат. Како последица, мислењата се изготвени појасно и поразбирливо, а имаат и важна комуникативна функција: тие го олеснуваат дискурсот меѓу правната заедница и СПЕУ.

Најголемиот оддел на Судот е преведувачката служба, со 23 јазични единици, 616 правници-лингвисти, 24 потенцијални јазици на случајот, 552 можни јазични комбинации и над 1.300.000 страници превод што се произведуваат годишно.⁸ Со оглед на важноста на самата природа на судската работа на СПЕУ, иако изразено на 24 официјални јазици, Судот вработува правници-лингвисти кои имаат двоен професионален идентитет. Според член 42 од Деловникот за работа „Судот ќе формира преведувачка служба составена од експерти со соодветна правна обука и темелно познавање на неколку официјални јазици на Судот“.

Судот го довери преводот на својата судска практика на правници-лингвисти, кои не се професионални преведувачи специјализирани за правни текстови, туку правници кои го вршат актот на преведувањето. Ова го разликува СПЕУ од другите институции на ЕУ, каде што правните текстови се преведуваат од преведувачи под надзор на правни ревизори или правници-лингвисти. Оваа меѓуинституционална разлика може да се објасни со фактот дека примарното и секундарното право е со отворена конзистентност и е предмет фокусиран на политика, а не на јазично толкување, па оттука законскиот прецизен превод

...ѝресудиѝте
се базираат
на ѝолкувани
и ѝреведени
докуменѝти.

⁶ Court of Justice of the European Union, *Recommendations to the attention of national courts concerning the submission of preliminary ruling proceedings*, OJ C 380/1, 08.11.2019.

⁷ Court of Justice of the European Union, *Practice directions to parties concerning cases brought before the Court*, OJ L 31, 31.01.2014.

⁸ Court of Justice of the European Union, *Annual Report on the Judicial Activity 2021*, <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2022-05/qd-aq-22-001-en-n.pdf>

не е од огромно значење – може да го вршат преведувачи, а не нужно правници.

Ситуацијата е поинаква во однос на судската практика на СПЕУ, која претставува извор на правото во државите членки како обврзувачки преседан. Оттука, нема простор за опширно судско донесување закони на ниво на следење на преседанот на СПЕУ, бидејќи на националните судии им останува само обврската да го применуваат правото во согласност со толкувањето на Судот. За да се обезбеди оваа цел, правниците – лингвисти се регрутираат на отворени конкурси од лица со правно образование, со диплома добиена во државата членка на јазикот на кој ќе преведуваат.

СПЕУ нема имплементирано никакви форми на автоматизирано, механичко преведување, оставајќи го изборот на терминологијата и стилот на правниците – лингвисти. Преведувачката активност на правникот – лингвист може да се опише како постојана непрестајна трансакција меѓу СПЕУ и националното право. Задачата е деликатна и напорна: интелектуално, правно, лингвистички и етички. Не само што ја надминува компетентноста на кој било преведувач специјализиран за правни прашања, туку и секој повеќејазичен правник не би бил способен да го постигне тоа. Само висококвалификуван правник-лингвист на СПЕУ, кој комбинира темелно познавање на правото на ЕУ и националното право може да се стреми кон негово остварување.

Во постапката по претходно одлучување, правниците – лингвисти се одговорни за преводот на сите писмени документи: барања за прелиминарна одлука, писмени забелешки, пријави за интервенирање од трети страни, известување за прашањата упатени за претходно одлучување во Службениот весник на ЕУ,

извештаи од судијата-известител, мислењето на Генералниот адвокат, пресудата и соопштение за јавноста со резимето на пресудата. Последната работа на судиите и генералите адвокати ќе се потпира на овие преводи.

Потребата за превод претставува неколку проблеми. Прво, ја ограничува должината на документите што треба да се изготват бидејќи во спротивно времето потрошено за превод би било поголемо. И покрај тоа, пресудата веќе постои шест недели пред преводот, а истата треба да се преведе на сите јазици и во исто време. Датумот на пресудата е датумот на преводот, а не на одлуката. Второ, правниците – лингвисти се занимаваат со сите класични преведувачки проблеми како што се двосмисленост, превод на „непреводливи“ правни концепти, итн. Како лингвисти, тие мора да ја прифатат потребата за приближување на преводот. Одлуката на СПЕУ, откако ќе биде изготвена, со сите слабости што може да ги има, особено поради тајноста на размислувањата и колегијалната природа на одлуките, допрва треба да се преведе. Правникот – лингвист ќе мора да ја одржи правната изјава што Судот сакал да ја даде, преведувајќи ја на друг јазик со свои особености, особено, со правни концепти својствени за односниот национален правен систем, задржувајќи ги оние што се карактеристични за францускиот јазик како јазик на судот.

Процесот на преведена изработка на судската практика на СПЕУ е доста сложен, но е неопходен за работењето и комуникацијата, како за судската практика, така и за примена на принципот на повеќејазичност. Крајните корисници на судската практика на СПЕУ се националните правни заедници на државите членки на ЕУ (судии и правници, теоретичари и практичари). Дали пресудите на СПЕУ, всушност, се ефективни, зависи од нивната убедлива сила *vis-à-vis* овие корисници.

*Член 7 од
Реѓулативата
1/58 предегува
дека јазичките
што ќе се
користаат во
јосајката прег
Судот ќе бидат
ушвргени во
неговиот деловник*

однапред воспоставени формули биле прегледани од лектори. Правните асистенти се чувствуваат обврзани во однос на стилот на документите што треба да се изготват и фразите што треба да се користат, а се познати и по тоа што водат поимници со важни или почесто користени концепти за да

Влијанието на јазикот во изготвувањето на пресудата

Сите пресуди на СПЕУ се уникатно изготвени на француски, што го прави стандардизирањето на терминологијата релативно лесно, и во оригиналниот текст, како што е усвоен од судиите, како и на кој било од официјалните јазици на превод, бидејќи само француската верзија е оригиналната верзија на пресудата, а сите други се преводи. СПЕУ изгледа прилично загрижен за јазичната еднообразност – неопходна за постепено градење на конзистентно/кохерентно тело на судска практика и Унија заснована на владеење на правото – и, за таа цел, тој, исто така, смета на важната техничка улога од страна на лекторите, кои се одговорни за јазичното испитување на пресудите во неговата француска верзија.

Оние што зборуваат на француски мајчин јазик се одговорни за испитување на француските верзии со цел да се обезбеди конзистентност на стилот и терминологијата, корекција на цитатите и јасност во изработката. Овој преглед се одвива во две фази: прво, пред да биде упатена до членовите на СПЕУ, нацрт-пресудата, подготвена на француски јазик, се испраќа до лекторите што го извршуваат првото уредување; и второ, по расправата, конечната пресуда, изработена на француски јазик, повторно се подложува на читање од страна на лекторите. И покрај тоа што е суштински стилски, овој преглед може да има значителни последици и да открие недоследности во врска со суштинската содржина на одлуката, со што се меша во правното образложение на Судот.

Најочигледен аспект на влијанието на јазичната димензија на одлуките на СПЕУ е во концизното правно образложение на Судот, со непроменлива структура и засновано на претходни одлуки. Тоа правно расудување има тенденција да репродуцира цели параграфи од претходните одлуки на Судот, понекогаш препишувајќи ги дословно, без контекстуализација или цитирање. Директна последица на повеќејазичноста, потребата од стандардизиран текст за превод, постигнувањето компромис во носењето на одлуките и нивното изготвување, главно, ја прават оние на кои францускиот јазик не им е мајчин јазик.

Во повеќејазичните системи во кои судските одлуки често се изготвуваат од оние кои не работат на мајчин јазик, како што е случајот со повеќето од правните асистенти во СПЕУ, неизбежно ќе има тенденција да се репродуцира токму истиот јазик што се користел во претходните пресуди бидејќи таквите

се забрза процесот на изработка.

Честото цитирање на претходните одлуки на Судот се подеднакво обврзувачки за правниците – лингвисти кои, за време на процесот на преведување, исто така треба да се погрижат да се користат истите, веќе претходно користени, изрази. Ефектот од ова повторување е зајакнувањето на нормативната вредност на судската практика на СПЕУ, бидејќи таквата повторена употреба на истите термини и изрази доведе до развој на основни правни концепти на Правото на ЕУ.

Изборот на францускиот јазик како работен јазик на Судот промовирал постојана зависност од судскиот француски стил, карактеризиран како безличен, формалистички и колегијален. Оттука, првите пресуди на Судот личат на копии од пресудите на највисоките француски судови. Можно е стилот на пресудата на Судот да е под влијание на јазикот на кој тие се изготвени. Сепак, од своето создавање, Судот е изложен на различни култури и правни/судски стилови. И покрај тоа, постојат и денес остатоци од ваквото влијание. Правното образложение на СПЕУ е апстрактно и дедуктивно, и покрај значителниот развој низ годините, пресудите остануваат релативно концизни и генерално следат воспоставен образец. Во постапката по претходно одлучување, конечната одлука донесена од Судот честопати се објавува наместо да се дискутира во голема длабочина.

Пресудите сè уште се колегијални, што предизвикува проблеми во повеќејазичната работна средина. Бидејќи пресудите на СПЕУ се усвојуваат со компромис, истите понекогаш може да не се доволно јасни, бидејќи тие се резултат на отстапки, напредок и назаднување. Во обид да се постигне компромис, може да се појават празнини во образложението на Судот. Сложениите прашања во поглед на Правото на ЕУ судиите ги разработуваат само на француски јазик, токму поради потребата од постигнување на консензус. Потребата да се преговара за сложени правни прашања, за повеќето на странски јазик, е една од причините зошто пресудите на СПЕУ се доста кратки и формалистички, со мал простор да се вклучат долги објаснувања за правното образложение зад одлуката.

Покрај тоа, расправите во СПЕУ се тајни, што значи во носењето на пресудата учествуваат само судиите, без присуство на Генерални адвокати, правни асистенти, правници-лингвисти и толкувачи. Бидејќи правните асистенти и правниците – лингвисти не се присутни при усвојувањето на одлуката, а немаат ни пристап до правното образложение зад судската одлука, тие

мора да го задржат францускиот јазик на одлуката двосмислен. Со тоа, се зајакнува краткоста, безличноста и употребата на однапред утврдени формули.

Заклучок

Во повеќејазична институција како што е СПЕУ, правото и јазикот се сè повеќе присутни. Повеќејазичноста создава големи предизвици во правното толкување и правниот превод. Јазичната анализа на текстот е само почеток на процесот на толкување, додека влијанието на судската практика на СПЕУ зависи од неговото разбирање и прифаќање од страна на националните судии и правници. Јазичната димензија на СПЕУ е веројатно онаа што најмногу влијаело врз судска практика и, како последица на тоа, на Правото на ЕУ.

За создавањето, толкувањето и примената на судската практика на 24 официјални јазици, Судот има потреба од превод. Меѓутоа, улогата на преводот во СПЕУ оди подалеку од едноставното преведување на француската верзија како јазик на кој се изготвуваат сите судски списи на другите официјални јазици; таа е вградена во процесот на изготвување, расудување и донесување одлуки. Ова се заснова на повеќе слоеви на превод, од обработката на документите неопходни за извршување на неговата судска функција, до филтрирање на различни култури и правно расудување на оние што се вклучени во процесот.

Во контекст на Правото на ЕУ, главната цел на правниот превод на пресудите е да се создадат паралелни текстови, кои ќе бидат еднообразно толкувани и применувани од судовите. Сепак, секој вид на превод, вклучувајќи го и правниот превод, вклучува приближување, но и непрецизност, што создава импликации за

судската практика на СПЕУ. Всушност, целокупното Право на ЕУ функционира преку приближување кое не може да се избегне помеѓу различните јазични верзии на пресудите на СПЕУ и другите правни инструменти на ЕУ. Прашањето кое се наметнува е дали ова приближување, потребно за повеќејазичната судска практика, дава задоволителна и недвосмислена судска практика која е способна да создаде правни изјави со ист правен ефект во сите држави-членки и со тоа обезбедува еднообразна примена на Правото на ЕУ.

Може да се тврди дека ова приближување може да доведе до несовпаѓања помеѓу јазичните верзии на судските одлуки на СПЕУ и, на тој начин, да ја загрози еднообразната примена на Правото на ЕУ. Сепак, повеќејазичноста, францускиот работен јазик на Судот и изготвувањето од страна на правните асистенти, резултираат со создавање на единствена група на судска практика, која се карактеризира со прекумерна употреба на однапред утврдени фрази и упатувања на претходните одлуки, кои од друга страна се обврзувачки за правникот – лингвист, кој го обезбедува преводот.

Честото користење на правните термини на ЕУ од страна на СПЕУ во неговите одлуки, исто така, може да помогне во повеќе еднообразно толкување и примена на Правото на ЕУ во државите членки. Штом СПЕУ ќе го утврди значењето на правниот термин, тој станува обврзувачки и националните судови мора да го користат секогаш кога е неопходно да применат правно правило од Правото на ЕУ во одреден случај. Комуникацијата е централно прашање за тоа како постепено да се создаде единствен правен систем на ЕУ. СПЕУ мора да настојува да го подобри недостатокот на јасност и нејасност во неговите судски изјави. Во овој аспект, мислењата на генералните адвокати играат клучна улога.

Јазичната анализа на текстот е само почеток на процесот на толкување, додека влијанието на судската практика на СПЕУ зависи од неговото разбирање и прифаќање од страна на националните судии и правници

